

PRVE GOSTILNE NA BREZJAH

Gostilna Finžgar, od 1863

Poleg Svete gore nad Solkanom, Blejskega otoka in Višarij so se kot osrednjeslovensko romarsko središče začele ob koncu 19. stoletja čedalje bolj uveljavljati tudi Brezje. Z naraščajočim številom romarjev so začeli v kraju, ki se prvič omenja že leta 1350, odpirati gostilne, da so jim ponudile hrano in prenočišče. Tako je bilo v vasi po letu 1900 že sedem gostiln. Gostilna Zvon, ki se je sprva imenovala po bližnji gori Dobrča (napačen navedek: gostilna je sprva nosila ime »Krčma Finžgar« op. p.), je začela sprejemati goste leta 1863. Lastniki Finžgarji so ob gostilni uredili tudi pet boljših sob za romarje in še deset za manj zahtevne.

Vir: Gostišče Zvon - K Mariji Pomagaj in tudi v gostilno (Naše gostilne Izbranih 52 na Slovenskem; avtorji Janez Bogataj, Edi Berk in Janez Pukšič / ČZD Kmečki glas, 1997)

Velika krčmarija.

Na po širokem znani božji poti **Marije pomočnice v Brezji**, v radoljškem okraji na Gorenjskem je velika, novo zidana, ognja varna, dobro oskrbljena in jako obiskovana krčma s popolnim pohišnim, kuhinjskim in kletnim orodjem, s kramarijo in sadnim vrtom na prodaj. Ponudbe sprejema lastnik **Jožef Finžger** v Brezji na Gorenjskem. (16—1)

Oglas Velike krčmarije Jožef Finžger, 1873

Vir: Slovenski narod (dLib)

Mohorjev koledar prvič kot kerčmarico leta 1884 navaja Finžgar Marijo z družino ...

Imenik častitih p. n. udov družbe sv. Mohorja leta 1883 / Dekanija Radoljica / Mošnje. Kumer Franc, [župnik](#); Novak Janez, [kaplan](#); Globočnik Valentin, [posestnik](#); Zupan Urh; [duh. v pok.](#) Šola v Mošnjah. Jurgele Andrej; [posestnik](#), Gabrijelčič Janez; [kerčmar](#), Resman Marijana z družino, Potočnik Andrej, Paplar Jakob z družino, Resman Šimen, Zupan Franc, Triplot Šimen, [posestniki](#); Artelj Janez, [mlinar](#); Žvan Tomaž, [orglar](#).; Tavčar Jožef, [mežnar](#); Mali Alberta, [gospa](#); Vester Terezija, [kmetica](#); Kocijančič Marija, Jurgele Elizabeta, Mencinger Jera, Cvenkelj Marija, Jelenec Ana s sestro, Bernard Terezija, Čarman Marijana, Mežnarec Frančiška, [dekleta](#); Finžgar Marija z družino, [kerčmarica](#); Valant Anton z družino, Šivic Helena, Pangerc Janez z družino, [posestniki](#); Globočnik Andrej z ženo; Rozman Marjeta, [dekle](#); Rotar Gašper, [mlinar](#); Globočnik Jožef, [posestnik](#).

Mohorjev koledar, 1884

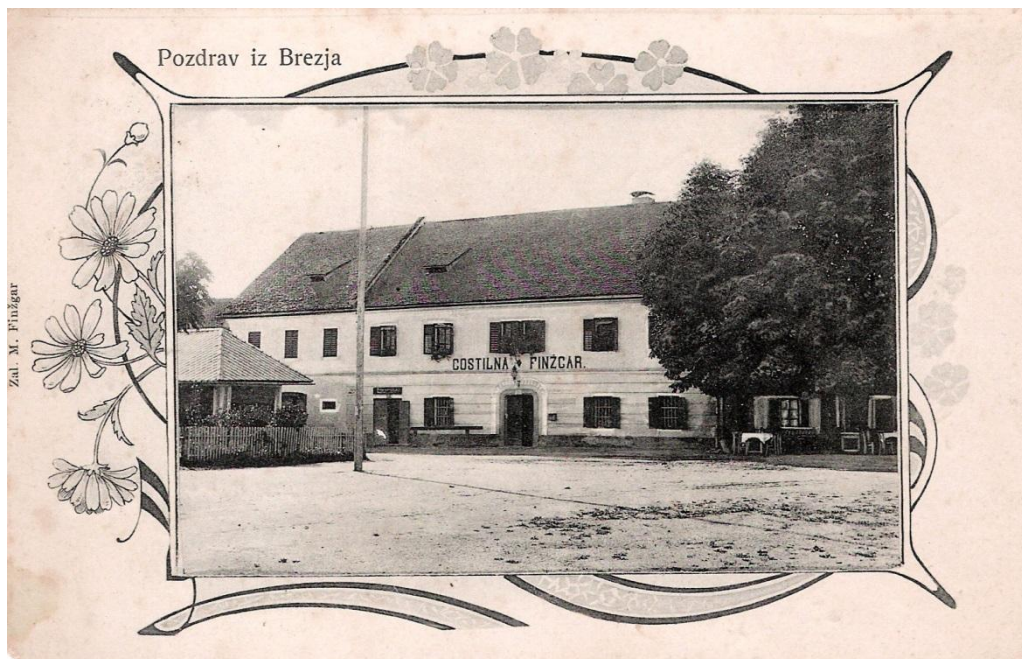
Med zunanja znamenja in komunikacijo gostilne s "svetom" lahko štejemo izveske, ki se v obdobju med obema vojnama vedno bolj spreminjajo v napise in dosežejo v sodobnosti najbolj nemogoče oblike. Gostilničarji so za potrebe reklame in tudi na željo obisko-

valcev izdajali gostilniške razglednice, ki so bile pogosto povezane tudi z upodobitvijo pomembnega motiva v kraju. Nekateri gostilničarji pa so poskrbeli tudi za svoj fotografski portret, to je svojevrsten dokument časa in tudi gmotnih zmožnosti fotografiranca.

Gostilničar Jožef Finžgar, ok. 1900
Vir: Naše gostilne Izbranih 52 na Slovenskem

Gostilna Finžgar, od. 1900
Vir: DAR

Gostilna Gabrijelčič

Prvič o Janezu Gabrijelčiču kot krčmarju izvemo med naročniki Mohorjevih knjig za leto 1881 (Mohorjev koledar 1882):

Mošnje. Kumar Franc, [župnik](#); Novak Janez, [zakristan](#); Globočnik, Val., [posestnik](#).; Zupan Urh, [duhov v pok.](#); [Šola v Mošnjah](#); Jurgele Andrej, [župan](#); Gabrijelčič Janez, [kerčmar](#); Resman Marijana z druž.; Potočnik Andrej, Paplar Jakob z družino, Resman Šimen, Zupan Franc, Triplot Šimen, [posestniki](#); Benedek Matevž, mlad.; Artelj Janez, [mlinar](#); Žvan Tom., [orgljar](#); Tavčar Jožef [mežnar](#), gospa Mali Albertina [v podvinski grajšini](#); Vester Terezija, [kmetica](#); Kocijančič Marija, [kamnosekarska mojstrova](#); Jurgele Elizabeta, Mencinger Jera, Cvenkelj Marija, [dekleta](#); Šebat Tomaž, [mladenič](#); Finžgar Marija z družino, [posestnica](#); Jelenec Ana s sestrami, Klander Jera, Klander Ter., [dekleta](#); Avsenek Meta, [posestnica](#); Bernard Ter., [dekle](#); Valant Anton z dr., [pos.](#); Šivic Helena, [posestnica](#).

Mohorjev koledar, 1882

Naslednja vest pa je iz osmrtnice, Janeza Gabrijelčiča, marca leta 1895.

+

214 1

Jera Gabrijelčič javlja v svojem in v imenu svojih otrok **Jerice, Antona in Ivane** sorodnikom, prijateljem in znancem pretušno vest, da je Bog vse-mogočni poklical k Sebi iskreno ljubljenega soproga, oziroma očeta, gospoda

Janeza Gabrijelčič

posestnik, gostilničar i. t. d. na Brezjah
danes ob 7 uri s jutraj po dolgo trajajočem bolehanju okrepanega s sv. zakramenti za umirajoče, v 54. letu starosti.

Pogreb nepozabnega rajnika je bil v soboto, dne 2. marca, dopoldne ob polu 10. uri iz hiše žalosti na Brezjah na župnijsko pokopališče v Mošnjah.

Predragega rajnika priporočamo v pobožno molitev.
Na Brezjah, dne 28. februarja 1895.

~~~~~

Zahvala.

Za premnoge dokaze sočutja, kateri so nam došli ob boleznih in smrti našega iskreno ljubljenega očeta, oziroma soproga, gospoda

Janeza Gabrijelčič

za obilno udeležbo pri pogrebu, izrekamo prisrčno zahvalo domačemu čast. gospodu župniku in drugi duhovščini, gosp. nadučitelju in gđ. učiteljici s šolako mladino, prijateljem in znancem od blizu in daleč, kakor tudi onim, kateri se v sled slabega vremena niso mogli vdeležiti spreveda.

Prerano umrlega priporočamo v daljni spomin in pobožno molitev.

Na Brezjah, dne 5. marca 1895.

Žalujoči ostali.

Osmrtnica Janeza Gabrijelčiča, gostilničarja na Brezjah, 1895
Vir: Domoljub (dLib)

Po smrti Janeza Gabrijelčiča je gostilna za nekaj časa spremenila ime v Krčmo »pri Janžku«, novi lastnik pa je postal Alojzij Rozman, ki se je priženil k Gabrijelčičem. Zakonca Rozman sta potem verjetno prevzel gostilno na Spodnjem Otoku.

Prevzel sem dobro znano 32 1

Krčmo „pri Janžku“

(poprej Gabrijelčič)

na Brezjah pri Mariji Pomagaj

ter se priporočam čast. duhovščini, kakor spleh vsem romarjem za obilen obisk. — Skušal bom vedno postreči z **okusnimi jedili z dobrim, pristnim vinom in svežo pivo.** Na razpolago imam tudi **40 postelj** za prenočevanje, in **vozove**

Alojzij Rozman, gostilničar in posestnik.

**Oglas krčme »Pri Janžku«, 1896
Vir: Domoljub (dLib)**

Leta 1902 zopet zasledimo gostilničarja Gabrijelčiča, tokrat Antona Gabrijelčiča, ki se ob poroki že naslavlja kot gostilničar. Anton Gabrijelčič umre leta 1911.

**Gostilna Gabrijelčič, od. 1910
Vir: spletna prodaja delcampe**

**Gostilna Anton Gabrijelčič, pred 1911
Vir: DAR (razglednica odposlana 1923)**

Osmrtnica Antona Gabrijelčiča, gostilničarja na Brezjah, 1911
Vir: Slovenski narod

Slovenec, 13. 06. 1894

Gostilničarji v letu 1905: Finžgar Jožef, Frelj Alojz, Gabrijelčič Anton in Rozman Ivan
/ Vir: Mohorjev koledar 1906

»Ohceti« v romarskih gostilnah. Kasneje (v obravnavanem času, po 1900, pa je bilo to že zelo pogosto) se je v krajih z močnejšim industrijskim ali rudarskim zalednjem struktura kmečkega življa že toliko ispreminjala, da so manjši kmetje ali delavci prirejali „ohceti“ v gostilnah. Ne glede na kmečko zaledje pa so imeli nekateri pomembnejši in znani božjepotni kraji (npr. Brezje na Gorenjskem) v svojih gostilnah zelo številne svatbe popolnoma kmečkih udeležencev. Svatbene gostije so v gostilnah potekale po natanko določenem redu, ki je bil podoben ali enak domači postrežbi. Jedilnik je bil standarden in se je po pokrajinah menjaval le pri nekaterih specifičnih jedeh, ki pa so bile v navadi tudi v domači kuhinji za take priložnosti. Pri naročanju „ohceti“ se zato ni bilo treba dogovarjati za jedilnik, marveč samo za datum in število gostov. Edina kategorizacija je bila v številu „riht“ oziroma v malenkostni spremembi pri izbiri mesa (teletina, svinina, piške) in zamenjavi „navadnega“ krompirja z „boljšim“ rižem.

Vir: Gostilne, kakršnih se pri nas spominjamo - Od konca 19. stoletja do današnjih dni (avtorica Tanja Tomažič)

Leta 1907 v naročnikih Mohorjevih knjig najdemo štiri gostilničarje ...

Imenik častitih p. n. udov družbe sv. Mohorja leta 1906 / Dekanija Radoljica / Brezje: p. Avrelj Knafelj, **superior**; p. Ananija Vračko, p. Klement Grampovčan, p. Makso Brelih, p. Norbert Sušnik, fr. Lavrencij Kovačič, fr. Rihard Kunst, fr. Ivo Hudoklin, fr. Mih. Kos, fr. Pavlin Pintarič, **samostanski bratje**; Ankrst Ivan, Ankrst Franc, Globočnik Valentin, Marinšek Apolonija; Bole Ivan, **organ.:** Finžgar Jožef, Frelih Alojz, Gabrijelčič Anton, Rozman Ivan, **gostilničarji**, Kocijančič Franc, **kamnoseški mojster**; Tavčar Jožef, **cerkv.;** Babič Janez, Čebavs Jakob, Frelih Matevž, Janša Jožef, Jurgele Tomaž, Kersnik Peter, Kleindienst Alojz, Knafelj Andrej, Knafelj Anton, Kos Jakob, Mihelič Janez, Pohar Florijan, Potočnik Franc, Prešern Ivan, Rugelj Ivan, Vilfan Lovro, Vovk Lavro, Ažman Marija, Dobre Katarina, Globočnik Jedrt, Griljc Mar., Kleindienst Helena, Kleindienst Marija, Murnik Marija, Rant Marija, Triplat Marija.

Vir: Koledar Družbe svetega Mohorja za leto 1907.

KRALJEVINA SHS

Gostilne na Brezjah. Brezje kod Radovljice. Kraj leži (516 m n. v.) na vrlo lepom uzvišenom položaju sa divnom okolinom. Stanica Otoče na pruzi Ljubljana-Jesenice, odkuda je 45 minuta pešputa oddaljeno. Brezje su najslovitije i najviše posjećeno hodočašće u slovenskoj pokrajini. Na desethiljada hodočasnika iz. sviju krajeva svake godine dolazi ovamo »k Mariji Pomagaj«. Hodočasna crkva je vrlo lepa zgradba u modernom renesanskom slogu i oskrbovana od oo. sv. Franje, kojih samostan nalazi se tik uz crkvu. Boravak na Brezjama osobito je preporučiti za kraće ljetne odmore. Opskrba i stanovi razpoloživi su u dostatnom broju. (Gostione M. Finžgar, Gabrijelčič, Ušaj i Murnik.)

Vir: Gorenjska, letoviška, industrijska, trgovska, obrtna (Založba »Progres« Novo mesto, 1931)

Priporočamo gostilno in prenočišča

GABRIJELČIČ

NA BREZJAH

kjer se točijo pristna dolenska in štajerska vina, vedno sveže pivo in druge pijače. Topla in mrzla jedila. Tujske sobe. Lep senčnat vrt. Autogarage.

Avtotaksi na razpolago. — Pošta v hiši.

Solidna postrežba! **Zmerne cene!**

619

Oglas gostilne Gabrijelčič, 1931

Vir: Gorenjska, letoviška, industrijska, trgovska, obrtna (Založba »Progres« Novo mesto, 1931)

Gabrijelčič A., Brezje na Gorenjskem

Hotelrestaurant s polno oskrbo za letoviščarje. Dobra kuhinja, snažne, lepe sobe, izborne pijače. Kopališče v hiši. Vozne prilike na vse strani. — Avtogaraža. Pošta v hiši.

Hotel-Restaurant mit voller Verpflegung für Sommerfrischler. — Gute Küche, reine, schöne Zimmer, ausgezeichnete Getränke. Bäder im Hause. Fahrgelegenheiten nach allen Richtungen. Autogarage Post im Hause.

Oglas gostilne Gabrijelčič, 1933

Vir: Podrobni seznam industrije, trgovine in obrti v Dravski banovini II., 1933

Vsem, ki se hočejo na
BREZJAH
 zadovoljno počutiti,
 priporočamo gostilno
FINŽGAR
 kjer se točijo priznana naj-
 boljša vina in druge pijače.
 Topla in mrzla jedila vsak
 čas. — Tujske sobe s te-
 kočo vodo in kopalnicami.

Avtogaraža   Taksi in avtobus vedno na razpolago.
 Lep senčnat vrt.

POSTREŽBA TOČNA!   CENE NIZKE!
 620

Oglas gostilne Finžgar, 1931
Vir: Gorenjska, letoviška, industrijska, trgovska, obrtna (Založba »Progres«
Novo mesto, 1931)

Vdani v voljo Vsemogočnega javljamo vsem, ki ste ga poznali, da nam je umrl po dolgi, hudi bolezni naš iskreno ljubljeni mož, zlati atek, dobri sin, brat, zet, svak, gospod

Andrej Frelih
 posestnik, gostilničar in mesar

previden s svetotajstvi za umirajoče.
 Pogreb nepozabnega bo v sredo ob 10 iz hiše žalosti na pokopališče na Brezjah.
 Blagopokojnika priporočamo v molitev.
 Brezje, dne 21. maja 1933.

Pepca roj. Zupan, žena. Zorka, Verenca, Tinčka, hčerkice. Marija Frelih, mama. Jerca in Marija, sestri.

Osmrtnica gostilničarja Andreja Freliha, 1933
Vir: Slovenec, 23. 05. 1933 / dLib

Andrej Frelih, ok. 1930
Vir: Mohorjev koledar, 1935

MURNIK ANA, posestnica in gostilničarka na Brezjah pri Mariji Pomagaj, je umrla 4. marca 1934 v 63. letu svoje starosti. Rodila se je v sorški fari. Ko je bila še otrok, jim je doma hiša pogorela in vzela jo je k sebi teta v Mošnje. Nad štirideset let je pridno gospodinjala v znani romarski gostilni pri Murniku na Brezjah, katero je po moževi smrti tudi več let vodila. Dobra in skrbna mati svojih otrok je bila tudi velika dobrotnica revežev.

Tekst ob smrti Ane Murnik
Vir: Koledar obrambne družbe Cirila in Metoda, 1935

Ana Murnik, ok. 1930

Vir: Koledar obrambne družbe Cirila in Metoda, 1935

OKUPACIJA

Obrtniki na Brezjah I. 1942. Glede števila obrtnikov v posameznih občinah so bile razlike zelo velike. Število obratov marca 1942: Občina Jesenice 540 obratov, Brezje 114, Breznica 60, Gorje 110, Ovsišje 35, Kovor 50, Kranjska Gora 200, Lesce 60, Dovje 43, Tržič 96, Radovljica 130, Ribno 50, Sveta Ana 15, Sveta Katarina 20, Kamna Gorica 35, Bled 180, Begunje 50, Bohinjska Bistrica 112, Srednja vas 65 in Koroška Bela 30.

V občini Brezje je bilo 15 čevljarjev, 12 trgovcev z mešanim blagom in 12 krošnjarjev, 10 gostilničarjev, 7 mlinarjev, 6 izvoščkov, po štirje peki, kolarji, krojači in šivilje, po trije kovači, žagarji in mizarji, po dva mesarja, lončarja, trgovca s sadjem in lesom in dve babici ter en zidar, mlinar, sedlar, ščetinar, usnjar, mlekar in kamnosek.

Vir: Obrt, trgovina, turizem in kmetijstvo (avtor Ivan Križnar; Jeseniško okrožje med nacistično okupacijo in narodnoosvobodilnim bojem, izdano 2000)

Navedeni vir: ARS II, fo. DsR, f. 1078/1/3, uradni zapis o številu obrtnikov.

JUGOSLAVIJA

Gostilna Finžgar postane Gostilna Dobrča

Po drugi svetovni vojni je bila gostilna s posestjo vred podržavljena, dobila je družbene upravljalce. Njena kakovost je začela upadati, nazadnje je pristala na stopnji podpovprečnega bifeja.

Vir: Gostišče Zvon - K Mariji Pomagaj in tudi v gostilno (Naše gostilne Izbranih 52 na Slovenskem; avtorji Janez Bogataj, Edi Berk in Janez Pukšič / ČZD Kmečki glas, 1997)

Gostilna Dobrča, po 1945

Vir: brezje.si

Gorenjski glas, 27. 4. 1952

.....

Pripravil: DAR - Digitalni arhiv Radoljica

Pri gostilni Gabrijelčič pomagal Miran Lola Božič, pri vsem ostalem pa Branislav Šmitek.

Objavljeno: 10. 5. 2015

Dopolnjeno: 30. 10. 2016

.....

DAR - Digitalni arhiv Radoljica na spletnih straneh Občine Radoljica pripravlja tekste o infrastrukturi, zgodovini, turizmu ... v naši občini. Na kratko o vsem, ki uhaja spominu. Vsi, ki prebirate te članke sta vljudno vabljeni, da članke s svojimi podatki (predvsem slikovnimi) dopolnite.

goran.lavrencak@gmail.com

.....